

ETICKÝ KODEX PORADENSKÝCH PRACOVNÍKŮ V SPC

Úvod

Smyslem kodexu je vymezit etická pravidla pro poradenské pracovníky v SPC. Každá profese potřebuje mít jednotná a uznávaná pravidla, která slouží jejím potřebám, jakož i potřebám klientů, pedagogů, kteří připravují studenty na výkon této profese a pro informaci i pracovníkům spolupracujících úřadů a institucí.

Obecná ustanovení

Poradenští pracovníci v SPC - speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci (dále jen PP) respektují a váží si každého člověka a největší důraz kladou na dodržování lidských práv. Rozlišují mezi výroky a činy, které pronáší a konají jako soukromé osoby a těmi, které pronáší a konají jako představitelé své profese, organizace, nebo skupiny. Poskytují služby psychologické, pedagogické, sociální, přičemž nepřekračují své odborné kompetence a neustále zvyšují v rámci dalšího vzdělávání své odborné schopnosti. Rovněž se snaží dosáhnout a udržovat nejvyšší standard profesionální kompetence a etiky chování.

1. Profesionální normy

1.1. Omezení vyplývající z profese

- a) PP poskytují pouze ty služby, které spadají do oblasti jejich odborné kompetence. Své vzdělání, kvalifikaci, kompetence a zkušenosti nezkreslují.
- b) Jsou si vědomi omezení, která patří k jejich profesi a v případě potřeby zvou ke spolupráci odborníky jiných profesí. V tomto bodě je implicitně zahrnut předpoklad, že PP znají obecnou sféru kompetencí jiných odborníků, které žádají o spolupráci.

1.2. Profesionální odpovědnost

- a) PP se seznamují s cíli a principy fungování školského systému a institucí, v jejichž rámci působí, aby mohli svou práci vykonávat efektivně.
- b) Pokud pracují s rodinami, snaží se seznámit s postoji a hodnotami, jimiž se tyto rodiny řídí, aby jim mohli pomáhat co nejúčinněji.
- c) Orientují se v aktuální školské a další potřebné legislativě (ve školském zákoně a příslušných směrnících, vyhláškách a metodických pokynech). Pokud jsou administrativní předpisy a nařízení v rozporu s etickými principy, vyvíjejí snahu tyto neshody a rozdíly odstranit. Pokud v tomto úsilí PP neuspějí, měli by dát přednost etickým principům.
- d) Poradenští pracovníci nesmějí připustit, aby jejich osobní názory nebo předsudky ovlivnily jejich profesionální rozhodování. Neměli by se podílet na činnostech, při nichž jakýmkoli způsobem dochází k diskriminaci, ať už z důvodu rasové příslušnosti, postižení klienta, jeho věku, pohlaví, sexuální orientace, sociální nebo třídní příslušnosti, národnosti, náboženského vyznání.
- e) Respektují kulturní zvláštnosti prostředí, ve kterém pracují. Citlivě vnímají kulturní rozdíly a jim přizpůsobují přístupy v poskytování svých služeb klientům v multikulturním prostředí.
- g) Poskytují své služby dětem, žákům a studentům se souhlasem jejich rodičů nebo zákonných zástupců, popřípadě se souhlasem zletilého klienta. Tento souhlas nemusí být získán předem v případě,

kdy nastane kritická situace (např. když jednání dítěte, žáka či studenta nebo jeho stav může být nebezpečný pro něj samotného nebo pro jiné osoby).

h) Vyhýbají se situacím, při nichž by docházelo ke konfliktům nebo tajným dohodám, v jejichž pozadí by stály důvody ekonomické, politické nebo osobní.

1.3. Důvěrnost informací

a) PP jsou povinni udržovat v tajnosti důvěrné informace o dětech, žácích a studentech, které získali při výkonu své praxe, při vyučování nebo při výzkumu.

b) Zprávy o dětech, žácích a studentech jsou uchovávány na bezpečném místě tak, aby byla zaručena jejich ochrana před nepovolanými osobami.

c) Poskytují jakékoli informace o dětech, žácích a studentech komukoli dalšímu jen tehdy, mají-li k tomu souhlas rodičů nebo zákonných zástupců. Za určitých okolností musí mít nejprve souhlas žáka či studenta, než o něm poskytnou důvěrné informace rodičům či zákonným zástupcům nebo odborníkům z jiných institucí. Při zvažování nutnosti mít souhlas žáků, resp. studentů se bere v úvahu věková hranice plnoletosti a mentální úroveň žáka či studenta.

1.4. Odborný růst

a) PP si uvědomují potřebu neustále se vzdělávat.

b) Pokud PP pracují na problematice, s níž jsou málo obeznámeni, je třeba, aby žádali odbornou spolupráci, eventuálně supervizi.

c) Udržují si přehled o nejnovějších vědeckých a odborných poznatcích své disciplíny.

2. Výkon profese (profesionální praxe)

2.1. Profesionální vztahy

a) Žáci a studenti

1) Považují za prvořadou a klíčovou záležitost zájmy dětí, žáků a studentů, které mají v péči.

2) Zajišťují, aby děti, žáci a studenti chápali podstatu a cíl jakéhokoli vyšetření či intervence v co nejvyšší míře (s ohledem na věk, mentální úroveň a schopnosti klientů).

3) Nevyužívají ke svému osobnímu prospěchu profesionální vztahy, které mají s klienty či spolupracujícími osobami.

b) Rodiče

1) PP vysvětlují rodičům nebo zákonným zástupcům podstatu každého vyšetření nebo profesionální intervence, které se týkají jejich dítěte.

2) PP sdělují přiměřeně a srozumitelně rodičům či zákonným zástupcům výsledky každého vyšetření, konzultace nebo jiných služeb poskytnutých jejich dítěti

3) PP projednávají s rodiči nebo zákonnými zástupci plány podpory jejich dítěte a optimalizace jeho rozvoje, včetně různých alternativních postupů. Nesmějí se vyhýbat konfliktům, zejména v případech, kdy snaha vyhnout se konfliktu by mohla mít za následek snížení úrovně služeb poskytovaných dětem, žákům či studentům.

c) Vedení škol, výchovní poradci a učitelé

1) PP se snaží rozvíjet harmonické a kooperativní pracovní vztahy s pracovníky škol, se kterými v rámci integrace spolupracují.

2) Snaha o rozvíjení harmonických a kooperativních vztahů v instituci by neměla vést ke snižování standardů služeb, poskytovaných žákům a studentům.

d) Vztahy k odborníkům jiných profesí

- 1) PP se snaží navázat a udržet kooperativní pracovní vztahy s odborníky příbuzných profesí a přistupuje k nim se stejným respektem a ochotou ke spolupráci, jako ke kolegům ze své profese.
- 2) Znají okruh kompetencí a hranice kompetencí u odborníků příbuzných profesí.
- 3) PP se snaží vypracovat co nejkvalifikovanější závěry z vyšetření, které mají sloužit jiným odborníkům.

2.2. Vyšetření

- 1) PP ručí za to, že se testy a jiné diagnostické nástroje nedostanou do rukou nepovolaných osob (budou respektována legální omezení), aby byla zachována validita testů.
- 2) Pro zajištění validity výsledků PP administrují testy v souladu s instrukcemi vydavatele testu.
- 3) Interpretují výsledky testu s ohledem na přiměřenost použitých norem či jiných vhodně stanovených kritérií, jakož i koeficientů reliability a validity zjištěných pro ty účely, pro něž se dané testy používají.
- 4) Pokud byla validita testu vzhledem ke konkrétnímu dítěti, žákovi či studentovi z nějakého důvodu zpochybněna, nebo pokud bylo administrování testu nějakým způsobem pozměněno, musí být tyto skutečnosti uvedeny ve zprávě o vyšetření spolu s adekvátní interpretací toho, jak tyto faktory mohly ovlivnit výsledky.
- 5) O výsledcích vyšetření dítěte plně informují rodiče nebo zákonné zástupce, příp. dítě (je-li to vhodné a přiměřené), a to způsobem, který je jim srozumitelný.
- 6) PP zodpovídají za volbu technik a způsob jejich použití k vyšetření klienta; měli by být schopni jejich použití obhájit.
- 7) Nesmějí podporovat používání psychodiagnostických metod osobami bez odpovídajícího vzdělání nebo jiným způsobem nekvalifikovanými.

3. Výzkum

3.1. Všeobecná ustanovení

- 1) Při provádění výzkumů dodržují PP nejvyšší standard etických principů.
- 2) Nevnášejí do výzkumů žádné kulturní, rasové, sociální, třídní nebo etnické předsudky.
- 3) Musí informovat rodiče nebo zákonné zástupce o tom, že jejich dítě se stane subjektem výzkumu.
- 4) Respektují právo rodičů nebo zákonných zástupců nedovolit svému dítěti účastnit se výzkumu anebo jeho účast ve výzkumu kdykoli ukončit.
- 5) Plně informují žáky a studenty, jakož i jejich rodiče nebo zákonné zástupce o podstatě a cílech výzkumu.
- 6) Ručí za to, že děti, žáci a studenti účastníci se výzkumu, neutrpí žádnou fyzickou nebo psychickou újmu způsobenou procedurami použitými ve výzkumu.
- 7) Zodpovídají za exaktnost publikovaných výsledků a za uvedení limitů plynoucích z prezentovaných údajů

Etický kodex byl projednán a schválen na celostátním sněmu Asociace pracovníků SPC v Brně dne 18. 1. 2006